

Joseph Edward Bromberg (n. 25 decembrie 1903 Timișoara – d. 6 decembrie 1951 Londra) Actor de teatru și de cinema american

Numele la naștere, Josef Bromberger (n. 25 decembrie 1903 Timișoara – d. 6 decembrie 1951 Londra) a fost un actor de teatru și de cinema american, evreu originar din Banat, cunoscut mai ales în roluri secundare "de caracter" în producții de teatru și filme din anii 1930-1940.

Copilăria și tinerețea

S-a născut în anul 1903 la Timișoara/ Temesvár, pe atunci în Imperiul Austro-Ungar, Părinții, Hermann Bromberger și Josephine, născută Roth, au emigrat în 1908, în Statele Unite, stabilindu-se la New York.

A frecventat clubul de dramă al lui Gustav Blum la Stuyvesant High School, unde învățaseră și James Cagney și Joseph L. Mankiewicz. Prietenul lui Morris Carnowski l-a convins să i se alăture vreme de doi ani la lecțiile regizorului Leo Bulgakov, un elev al lui Stanislavski. În acest scop și pentru a se putea întreține din munca la o spălătorie, la o fabrică de bomboane și apoi cea de comis voiajor, Bromberg a abandonat studiile la City College din New York. Mentorul său, regizorul Leo Bulgakov rămăsese în 1924 în Statele Unite, împreună cu soția sa, Varvara, în cursul unui turneu al Teatrului artistic din Moscova.

Carierea actricească

Datorită aspectului său fizic, fiind scund și rotofei, Bromberg era selecționat mai mult în roluri secundare, „de caracter”, în care s-a distins în anii 1930-1940.

În 1928 Bromberg s-a căsătorit cu Goldie Doberman, cu care a avut trei copii, dintre care unul a devenit actrița Marcia Bromberg, iar altul scenaristul și producătorul de televiziune Conrad Bromberg.

A făcut parte ca membru fondator (1931-1940) din compania Group Theatre, care și-a propus să aducă pe Broadway piese ce explorau subiecte sociale și morale, cu ajutorul unor tehnici actoricești care puneau accentul pe realismul emoției și profunzimea psihologică. De asemenea a jucat și într-un remarcabil rol secundar în piesa lui Clifford Odets, "Awake and Sing", pe care o va regiza în 1946 în cadrul companiei Actors' Laboratory Theatre. În 1932 a jucat roluri comice la Forty-eight Street Theatre.

Începând din 1936 s-a lansat și în lumea cinematografului, semnând un contract cu compania 20th Century Fox. Debutul l-a făcut în filmul "Stea pentru o noapte" (Star for a Night). În afară de roluri în 35 producții de pe Broadway (uneori sub numele Joseph Bromberg), în anii 1936-1950 J.Edward Bromberg a apărut în roluri secundare în 53 filme artistice.

Era ales mai cu seamă pentru roluri de tată și de personaje negative, de la nemilosul redactor de gazetă new yorkeză din piesa "Charlie Chan pe Broadway" și până la tiranicul șeic arab din spectacolul "Mr. Moto Takes a Chance". În plus, în ciuda faptului că vorbea fără accent, a fost solicitat să întruchipeze rolul unor umili imigranți de cele mai diverse origini. În 1948 Bromberg a jucat în filmul lui Howard Hawks "S-a născut o stea".

Persecuțiile mccarthiste

În anii „vânătorii de vrăjitoare” de la sfârșitul anilor 1940 și începutul anilor 1950 în S.U.A s-a criticat participarea lui Bromberg, între altele, la trupe cunoscute ca având orientare de stânga, precum Group Theatre sau teatrul Michigan din Ann Arbor. Se știa de asemenea că în 1935 jucase în "Waiting for Lefty" de Clifford Odets, iar în anul 1944, în comedia antibelicistă "Jacobowski și colonelul". Fiind suspectat ca fost membru (H.Sachar 1993 p. 616) al secției Partidului Comunist de la Hollywood, Bromberg a fost pus pe lista neagră a publicației de dreapta „Red Channels” (Canale roșii) și la 26 iunie 1951 a fost adus în fața Comitetului parlamentar pentru Activitățile Antiamericane (în engleză în original „Un-American”), deși ceruse să fie scutit din motive medicale, suferind de o agravare a unei boli de inimă reumatice (Victor Navasky „Naming Names” 1980). A fost anchetat de deputatul democrat John W.Wood din cercul senatorului Joe McCarthy și i s-a spus că e posibil de o pedeapsă de un an închisoare și o amendă de o mie de dolari. Bromberg a refuzat să răspundă la întrebări și să denunțe pe alții, invocând amendamentul al 5-lea din Constituție. În presă s-a plâns de spiritul inchizitorial al anchetei împotriva lui.

Printre cei care l-au denunțat pe Bromberg că ar fi fost în trecut membru în Liga Antinazistă și în Partidul Comunist din Statele Unite, secția din Hollywood, ceea ce era numit „Hollywoodul roșu”, s-au numărat actorul Lee J.Cobb ,(<http://www.librarything.com/topic/156696> situl Library thing "Jesse James," J. Edward Bromberg and the Hollywood Blacklist...) dramaturgul Clifford Odets și regizorii Elia Kazan (la 10 aprilie 1952) (<http://spartacus-educational.com/USAbromberg.htm>); (Robert Vaughn "Only Victims A Study of Show Business Blacklisting" Proscenium, NYC 1997 p. 296) și Frank Tuttle și scriitorul Martin Berkeley (la 19 septembrie 1951) (R.Vaughn 1997 p. 287)

Acuzațiile că ar fi „roșu” au pus în mare măsură crucei carierei sale de actor. A mai apucat să joace pe Broadway în rolul Ambrose Atwater din piesa "Interzis pentru minori" de Elmer Rice, personaj care semăna lui John W. Wood. În ultimii ani de viață s-a ocupat mai ales de predarea de lecții de artă dramatică.

A emigrat la Londra, unde a murit la 6 decembrie 1951 de atac de cord. Avea numai 47 ani. La 23 decembrie 1951 s-a organizat un serviciu memorial la Hotelul Edison din New York, în care au fost celebrate cei 25 ani de activitate ca actor și ca profesor. Evenimentul a fost frecventat de sute de colegi de breaslă. Actrița Lee Grant care a pronunțat un discurs elogios în memoria defunctului artist, a devenit ea însăși, ulterior, victimă a boicotului mccarthist. (Margaret McAleese The Women of „Red Channels” 29 ianuarie 2015, pe situl cultural Clyde Fitch Report)

J. Edward Bromberg a fost înhumat la cimitirul evreiesc Mount Hebron din cartierul Flushing din Bronx, New York.

Elia Kazan, în memoriile sale publicate în 1988, a scris:

”Joe Bromberg a fost unul din membrii lui Group Company pe care i-am admirat cel mai mult. Îl consideram un actor de un talent imens, un om care putea juca o mare varietate de personaje. S-a spus că Joe a fost omorât de Comitetul parlamentar pentru Activități Antiamericane. Cert este că presiunea la care a fost supus l-a dat gata”. <http://spartacus-educational.com/USAbromberg.htm>

Vezi: [https://ro.wikipedia.org/wiki/J. Edward Bromberg](https://ro.wikipedia.org/wiki/J._Edward_Bromberg)

Articol redactat de Ivan Goldberger